

NOUTATEA STRUCTURII NARATIVE ÎN ROMANUL ALINEI DIACONU *Noapte bună, domnule profesor!*

ANCA SÎRGHIE

Peisajul literaturii române contemporane se completează astăzi cu figuri de scriitori care din motive biografice explicabile, au debutat pe alte meridiane, uneri cu un îndreptățit succes, și care sunt traduși în limba de obârșie spre a circula și în spațiul culturii noastre, hrănind curiozitatea cititorilor din țară, interese de ineditul experienței lor. Cine s-ar formaliza astăzi la gândul că Chira Chiralina a fost prima dată scrisă de Panait Istrati în franceză și numai apoi a fost tradusă în limba română? Orizonturile românismului comunică astăzi pe principii noi, mai permissive și generoase decât pe vremea lui George Călinescu, istoric literar care a circumscris cu strictețe operele literaturii române, principiu care nu se mai respectă acum în cazul lui Eugen Ionescu, Mircea Eliade sau Emil Cioran, Vintilă Horia și alții, care și-au scris cea mai mare parte a operelor într-o altă limbă decât cea maternă, dar astăzi se cer cunoștințe în literatura română cu tot ce ei au zămislit ca întreg.

Da, avem în vedere efortul susținut al scriitorilor din România de a-și vedea creațiile traduse în limbi de largă circulație, totodată recuperatoare și inițiatoră unor autori români ai diasporei, care țin să ofere cititorilor din patria-mai zămislirile lor din țara de adopție. Desigur că nu se va omite menționarea pe pagina de titlu a faptului că orice asemenea carte este tradusă din altă limbă, notându-se cu atenție numele celui care a realizat-o. Prezentul rezimă ca necesară și această legitimă formă de îmbogățire a universului literar, atât de complex în diversitatea lui globalizantă pe direcția semnării succeselor diasporei noastre pe diferite meridiane ale globului.

Despre prozatoarea argentiniană de origine română Alina Diaconu am aflat recent, datorită unui interviu, transmis pe un post de televiziune în România ultimului an, deși trei dintre romanele sale, respectiv *Noapte bună, domnule profesor*, *Ochii albaștri* și *Penultima călătorie*, erau traduse în limba română de mai mult timp. Apoi, printr-un noroc, cel al zicalii "Prietenul prietenului meu este prietenul meu", datorită poeziei și esei din Canada Veronica Lerner, am comunicat cu Alina Diaconu de la Buenos Aires tot mai intens și cu perspectiva de a realiza proiecte prin care ea să fie mai bine cunoscută în România, mai ales că ea nu a părăsit niciodată definitiv țara ei natală, pe care o menționează ca atare în cărțile ei, limba română fiind spațiul primelor sale exerciții literare. "În realitate, prima mea pretenție literară conștientă va menționa scriitorul nostru Autogroafic ce preludiază textual

romanul *Penultima călătorie*, tradus în limba română de Mirela Petcu și publicat în 1994 la Editura Univers în colecția ITHACA-Scriitori români din exil - s-a manifestat când aveam zece ani și când am încercat să scriu - ca toată lumea - poezii. Poemele erau în română, firește... Puțin mai târziu, am început un roman care a ajuns la 10 sau 12 pagini, al cărui personaj principal era un călugăr, ce-și trăia experiențele mistice în mănăstirea Sinaiora din Carpați, unde-mi petreceam aproape toate vacanțele de vară, într-o strânsă comuniune cu natura montană și, în consecință, cu Divinitatea. La acel roman misteric s-a revin într-o zi..."

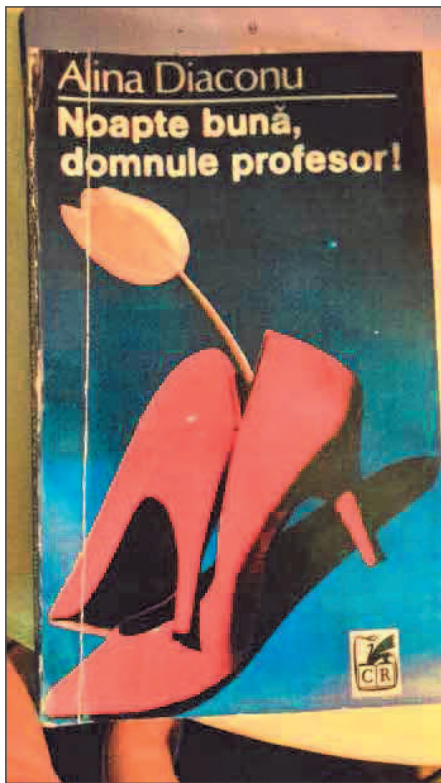
Cea ce m-a interesat la scriitoarea de origine română Alina Diaconu, autoare până în prezent a 7 cărți, socotind o a opta pe cea tocmai terminată despre prietenia ei cu Emil Cioran și care desigur va fi tradusă din spaniolă în limba română, este faptul că literatura ei a reținut nu numai atenția publicului, ci și pe aceea a juriilor de specialitate, care au atestat prin premii și mențiuni contribuția sa la modernizarea romanului argentinian. Să menționăm selectiv Eșarfă de Onoare a Societății Argentinieni a Scriitorilor din 1979 pentru romanul *Noapte bună, domnule profesor*, Mențiunea Specială acordată în 1983 pentru romanul *Îndrăgostită de zid* la Concursul Național de Literatură pe anii 1979-1982, trofeul Meridianul de Argint-1989 pentru cartea *Penultima călătorie*, apreciată drept cel mai bun roman al anului respectiv.

Romanul *Buenas noches, profesor!*, apărut în 1978, când în mod arbitrar a fost cenzurat de ultima dictatură militară, și-a început peripetia românească datorită traducerii realizate de Tudora Șandru Olteanu, ca în 1995 cartea să fie publicată cu titlul *Noapte bună, domnule profesor!* la Editura Cartea Românească din București. Punerea în pagină a unei povești de dragoste imposibile, cea dintre un profesor vârstnic și eleva lui, temă abordată de diverși autori pe meridianele lumii, interesează tocmai de aceea prin construcția conflictului, ca arhitectură a textului narativ. Excluzând narațiunea de tip balzacian, clasicizată încă în secolul al XIX-lea, Alina Diaconu recurge la o tehnică ingenioasă, punând în dialog pe profesorul de literatură Lopez, fiul Leonorei Adela Rizzi și al lui Fermion Lopez, cu un alter-ego al său, unul exigent, care i se adresează de la bun început cu apelativul «bătrâne», anunțând motivul central al tramei ce va fi dezvoltată. Monologul interior cuprinde un adevărat rechizitoriu pentru nereușita profesorului de 55 de ani, care nu s-a afirmat ca scriitor, cum anunțase eseuul său despre Don Quijote. Iată o expoziție ca soluție incitantă pentru evoluția acțiunii. Concluzia "Niciodată

n-ai trăit. N-ai știut să trăiești" devine în subtext intriga acțiunii, care în plan psihologic pornește de la obosela resimțită de protagonist, acesta mărturisind că "nu mai am poftă să lupt nici cu proprii-mi timiditate, nici cu piedicile din afară." Ritmul viu în glisări temporale completează fișele existenței câtorva personaje, precum Lopez cu părinții lui despărțiți și sora Negrita, "sașie și paralică", cu soția Sarita, care din studentă sclipitoare, ajunge să-și neglijeze profesia și devine o parteneră devotată întru totul de-a lungul a trei decenii de căsătorie cu profesorul lopez. Din activitatea școlii se conturează, alături de profesorul Randolphini, prieten de nădejde al protagonistului, și un personaj colectiv, licenții, cu dezinteres manifest față de marii scriitori, naționali și universali, în egală măsură, în condițiile în care concurența televiziunii, impuse prin anii '70, promise să aibă efecte devastatoare asupra lecturii la noile generații. Dintre elevi, se desprinde, ca mai bine conturată, Ladeira Mara, liceana de 17 ani, care nu-și pierde sinceritatea reacțiilor emoționale de la admirația spirituală și până la atingerea fizică a profesorului genial. Invitațiile la cofetărie, unde discută, parcă în prelungirea orelor de la clasă, scriitorii preferați sau își formulează opinia critică despre ce este un best-seller, ca "rețetă pentru a atrofia materia cenușie a omului", sau despre televiziune versus lectură, îi creează senzația că oasele lui "sunt astăzi tinere, au viitorul în față", Mara fiind percepută drept o "băptură de porțelan". Pe măsură ce comunicarea lor devine intimă, Lopez trăiește un sentiment mai puternic, chiar nemăitâlnit, căci "trupul lui e o flăcără înaltă", el transformându-se într-un "adevărat rug". Finalul relației lor erotice este expedit, dintr-o precauție protejată a intimității, ceea ce nu a ferit romanul de o imediată punere sub obroc.

În esență, textul narativ este un dicteu al gândurilor unui om pusit de dispariția celor dragi, evenimente relatate postfatum, într-o târzie retrospectivă, așezată pe marginea amneziei în care personajul se scufundă. Autoarea reușește, ca într-un puzzle, să completeze etapele vieții celor două profilurile tipologice, gravitând în jurul personajului central. Tocmai această pivotare focalizată păstrează unitatea narațiunii, care în *Penultima călătorie*, romanul apărut peste mai bine de un deceniu, este estompată de segmentarea structurală a planurilor textului.

Interesant la nivel tipologic este faptul că protagonistul, "profil" Lopez, nu are un prenume, el rămânând categoric eruditul împăimțit de literatură, fără ca altceva esențial să-i fi împlinit existența. Sinusoida drama sale existențiale se

completează cu fiecare nou moment, în mod credibil, inclusiv cu nevoia unei iubiri târziu, compensatoare, la o existență monotonă ca a lui.

Cheia de înțeles a vocilor interioare ale personajului este dezvăluită în finalul, pus sub semnul aceluiași rechizitoriu, unul neierțator cu inițialele și greșelile comise: "eu n-am fugit de mine însumi, ci m-am aflat pe mine însumi, a fost marea regășire, o întâlnire pe care nu o putusem stabili niciodată. Nu mă fă să răd, profile Lopez, o întâlnire cu tine însuși...Nu poate fi întâlnire cu tine însuși câtă vreme exist eu. Dacă vrei să-ți găsești adevărata existență, voca ta profundă, această esență și această voce

imi aparțin.

"Eu sunt celălalt "eu" al tău." Așadar, un roman cu cheie în care înțeleșurile advance sunt apanajul subtextului.

Nu am izbit în prezent să parcurg decât trei dintre romanele Alinei Diaconu, anume pe cele traduse în românește, un scor provizoriu, desigur, dar povestea lui Lopez din *Noapte bună, domnule profesor!*, înainte de toate este o invitație ingenioasă la meditație asupra rosturilor existenței noastre, ceea ce dă credit autoare care mărturisă nu fără o anumită superbie a cutezanței: "Am tins, în toate cărțile mele, spre o concepție contravențională, de ruptură, și prin urmare, de provocare."

Arc poetic transatlantic: Mihai Eminescu – Edgar Allan Poe

SIMONA BOTEZAN

În anul centenarului Marii Uniri, teza de doctorat a profesorului universitar dr. Ioan Iacob "Arc poetic transatlantic: Mihai Eminescu – Edgar Allan Poe" se va transforma într-un proiect cultural, care va traversa fizic oceanul Atlantic.

Proiectul își propune să reunească diaspora româno-americană la ceas aniversar, dar și să atragă atenția experților și publicului american asupra celor două culturi, într-un mod inedit, cu ajutorul a două nume de referință ale literaturii române și americane, Mihai Eminescu și Edgar Allan Poe.

Prin intermediul Institutului Cultural Român, al mass media și fundațiilor culturale din țară și din diaspora, arcul poetic din lucrarea de doctorat a profesorului Ioan Iacob, are șanse să treacă de forma inițială de metaforă complexă, care reliefează similitudinile și diferențele dintre cei doi mari poeți, la un concept nou, care să contribuie la consolidarea relațiilor culturale Româno-American.

Preocupările pentru consolidarea relațiilor diplomatice dintre România și Statele Unite ale Americii datează de peste 130 de ani. După aderarea României la NATO și UE, relațiile bilaterale s-au focalizat pe precădere pe turism, schimburi economice și dezvoltarea unor strategii comune de apărare și luptă împotriva terorismului.

Misiunile culturale și diplomatice ale României în SUA, organizațiile culturale și mass media de limbă română din SUA, se preocupă constant de promovarea personalităților și a lucrărilor de referință din cultura română. Sunt prezentate adesea documentare istorice, filme artistice și piese de teatru. Se organizează vernisaje, lansări de carte, festivaluri, concerte și spectacole extraordinare cu artiști invitați din România. Evenimentele au ca numitor comun prezentarea culturii și tradițiilor românești pe continentul Nord American.

Proiectul prof. Iacob "Arc poetic transatlantic Mihai Eminescu – Edgar Allan Poe" deschide o dimensiune nouă în

relațiile culturale Româno - Americane, aducând în fața publicului, simultan, cei mai reprezentativi poeți ai celor două țări și provocarea de a-i compara, de a găsi similitudinile incredibile în lirica și viața celor doi poeți. Extrapolând, proiectul ar putea să conducă la sedimentarea altor dimensiuni comune și legături neabătute între cele două culturi, aparent diametral opuse. Este un bun prilej de a construi o punte de legătură între ideea peregrinării filosofice a lui Eminescu, transhumanță și peregrinarea propriu-zisă a oamenilor - de pe toate meridianele și din toate culturile - pe Pământul Făgăduinței.

Profesorul Ioan Iacob ne invită să descifrăm "posibilele implicații ale unui experiment: intersectarea unui arc poetic transoceanic ce ne-a permis relaționarea a

doi mari nume ale liricii universale, Eminescu și Poe, cu o axă gotică imaginară, față de care ambii poeți se raportează prin universurile lor lirice".

În teza sa de doctorat, Ioan Iacob a reușit să evidențieze diferențele spațiale, temporale și literare, dar a reușit să găsească și similitudinile de viziune și lirică remarcabile la anglo-saxonul Edgar Allan Poe din SUA, și la poetul nostru național Mihai Eminescu - romantic întârziat de sorginte latină. Lucrarea profesorului Ioan Iacob a subliniat autotonișmul și universalismul lui Mihai Eminescu, dar și rădăcinile europene ale poetului american Allan Edgar Poe.

"Ioan Iacob are capacitatea de a discredita informații diverse și de a le asigura pivotul de convergență de-a lungul

prezenței întreprinderi" - afirma criticul literar Vasile Spiridon. Inițiatorii proiectului transatlantic "MIHAI EMINESCU – EDGAR ALLAN POE", își propun să meargă mai departe, să-și prezinte argumentele în fața publicului și experților din SUA, și să demonstreze că - în ciuda diferențelor majore dintre cultura română și cea americană - avem și legături culturale incredibile.

Inițiatorii proiectului sunt: Rusalin Ișfănoși, Cercetător etnolog, Secretar General al Fundației Culturale HESPERUS; Dr. Corina Popescu, Vicepreședinte Fundației Culturale HESPERUS; Prof. Dr. Ioan Iacob, Președintele Fundației Culturale HESPERUS; Prof. Univ. Dr. Daniel Ionită, invitat special din Writingsmylife, Aus-

tralia; Ec. Mihail Georgevici, Președintele Fundației MCP MASS COMMUNICATION POWER, Director al MCP Press Agency. MCP Press Agency a făcut deja primele filmări în Parcul Cișmigiu, pentru Proiectul transatlantic "Eminescu – Poe" al Fundației Culturale HESPERUS, proiect care se va derula în parteneriat cu "Mangalia News" (Director General / Profesor Traian Lupu) și "Arca TV" (din Houston, Texas, S.U.A., CEO Lucian Blaga).

Amănunte privind derularea proiectului vor putea fi urmărite pe "Mangalia News", "MCP Press News", "HESPERUS News", "The HESPERUS Cultural Foundation", "Chicago Romanian American News" și "Arca TV".